Valentina Juravliova[1]

VOCI ÎN UNIVERS[2]

Traducerea de Igor Block[3]

---

[1] Валентина Журавлева (17.07.1933-12.04.2004)

[2] Din volumul de povestiri „Omul care a creat Atlantida”, Detghiz, Moscova, 1963.

[3] A apărut în limba română în Colecția Povestiri Ştiințifico-Fantastice nr. 252/15 mai 1965.

„E o dramă, o dramă a ideilor”
A. EINSTEIN

Banca în care am stat în clasa întâia era lângă geam. Atât de aproape încât ajungeam cu mâna la pervazul încălzit de soare. Au trecut apoi ani, dar întotdeauna, oriunde mă aflam, îmi alegeam un loc mai aproape de geam. Şcoala noastră se afla la marginea oraşului, pe o colină. Pe geam vedeam o mulțime de lucruri interesante. De cele mai multe ori însă mă uitam la antena radiolocatorului. Mi se părea mică, deşi ştiam că e colosal de mare - o cupă cu deschiderea de trei sute de metri, îndreptată spre cer. Îmi plăcea să-i urmăresc mişcările enigmatice. Poate de aceea tot ce aflam la şcoală părea legat de antena asta.

Era antena unui radiotelescop care încerca să capteze semnale ale unor ființe raționale de pe alte planete. Eram toți prieteni buni cu antena. Când nu izbuteam să rezolv o problemă grea, antena mă încuraja: „Nu-i nimic, până la urmă ai să reuşeşti! Gândeşte-te că nici mie nu-mi vine uşor. Trebuie să caut, să caut mereu.. Primăvara, razele soarelui, răsfrânte de oglinda reflectoare, făceau să joace pete de lumină pe tavanul clasei. Zi şi noapte, pe arşiță şi pe ger, în zilele de lucru şi de sărbătoare, antena mea lucra mereu.

Dar o dată s-a oprit. M-am uitat pe geam şi am văzut cupa inertă, aplecată în jos. Atunci am fugit spre ea. Fugeam cât mă țineau picioarele. Am străbătut curtea şcolii, câteva străzi, şoseaua... Sub antenă, oamenii umblau cât se poate de liniştiți şi nimeni nu mă lua în seamă.

Am zăbovit mult, ezitând să mă întorc la internat. Ştiam că voi fi întrebată de ce plâng. Ce-aş fi putut să spun?...

De atunci, antena telescopului a rămas nemişcată. Am citit în ziare că încercările de a capta semnale ale unor civilizații

din alte sisteme stelare, întreprinse vreme de peste patruzeci de ani, n-au fost încununate de succes. Pe geamul meu vedeam ca şi mai înainte cupa grilată a antenei. Dar pe tavan nu mai jucau pete de lumină. Câteodată mă bătea un gând naiv şi îndrăzneț: îmi ziceam că am să fac eu ceva pentru ca telescopul să scotocească iar cerul...

Apoi am devenit astronom, specializându-mă în problema legăturii cu civilizațiile din alte sisteme stelare. Ni se spunea în glumă „scormonitorii". Ultima tentativă, foarte serioasă, dar rămasă fără rezultat, a provocat o mare deziluzie. Mulți dintre „scormonitori" s-au consacrat altor probleme. N-aveam nici o stație care să se ocupe exclusiv de căutări. Nu că ni s-ar îi refuzat, dar noi înşine nu ceream. Vedeam că vechile căi nu duc la nimic, iar alte căi, noi, nu cunoşteam.

La institutul nostru au rămas treizeci de oameni, poate jumătate din toți „scormonitorii" de pe Pământ. Se socotea că noi întreprindem căutări libere; mai corect ar fi fost să li se spună „orbeşti". Căutam la nimereală. Nu exista ipoteză pe care să fi refuzat s-o verificăm. Prelucram iar şi iar înregistrările obținute în perioadele de ascultare. Inginerii noştri au inventat radiofiltre din cele mai fine şi au construit sisteme supersensibile de amplificatori moleculari. Ne pregăteam pentru noi căutări.

Dar iată că în decurs de două zile a intervenit o schimbare radicală.

În seara primei zile m-am întâlnit cu un om pe care-l cunoşteam de foarte multă vreme. Ne-am plimbat îndelung prin parcul oralului, apoi am coborât pe chei. Cernea o ploaie măruntă. Am stat de vorbă pe malul apei. A fost o discuție apăsătoare. În răstimpuri, vocile noastre mi se păreau străine. Îmi ziceam atunci: „De ce oare nu putem să ne înțelegem unul pe altul?" Cuvintele rostite se asemuiau cu picăturile reci de ploaie de pe impermeabil. Tot ce ne-am spus în seara aceea făcea cu neputință lucrul cel mai simplu, acela de a

rosti câteva cuvinte calde. Acum, orice cuvinte simple, obişnuite, ni s-ar fi părut false şi inutile.

M-am întors acasă pe jos, de-a lungul râului. Mergeam şi căutam cu tot dinadinsul să mă conving că omul acesta îmi e indiferent. Demonstrația era logică şi precisă ca o teoremă geometrică. Apoi am stat pe pod şi m-am gândit de ce a fost să fie aşa. Ce uşor e să demonstrezi o teoremă şi ce greu e să dovedeşti dragostea! Priveam luminile oraşului prin perdeaua ploii şi mă gândeam: „Luminile acestea ard, şi eu le văd; dacă se vor stinge, am să văd că nu mai sunt. Totul e aşa de simplu! Dar cum poți vedea dragostea?"

Îmi vine foarte greu să explic ce simțeam atunci; o încerc totuşi, numai pentru a face mai lesne de înțeles cele ce urmează.

Pe deasupra râului bătea un vânt puternic. Simțind că mă pătrunde frigul, am fugit acasă. M-am plimbat multă vreme prin cameră şi când n-am mai putut am început să-mi răscolesc cărțile.

Sunt clipe când şi oamenii buni la suflet devin neîndurători. Priveam filele cunoscute din copilărie cu răutate şi răceală. „Aşa vă trebuie! - mă gândeam. Şi vouă, şi vouă, tuturora!" Mă amuza faptul că în fiecare epocă oamenii îşi imaginau neapărat semnalele extraterestre aşa cum erau ele la epoca respectivă pe Pământ. Inventând radioul, şi-au închipuit că vor capta semnale radio. Când s-au înălțat primele rachete, au început să vorbească despre vizitele unor nave străine. Când a apărut optica cuantică, s-au pus să capteze fascicule de lumină... Eroare! Semnalele - dacă există - sunt trimise de o civilizație mai bătrână ca noi cu miliarde de ani. Civilizațiile semnalizatoare (acesta e un termen profesional, de-al nostru) nu sunt doar mai evoluate, ele sunt atotputernice, ele ştiu să facă tot ce nu contravine legilor naturii. Ele n-ar trimite semnale abia perceptibile, din acelea pe care le captăm noi la limita sensibilității aparatelor, ci

semnale de o forță colosală. Semnale tot atât de puternice ca şi luminile oraşului, pe care le priveam de pe pod. Numai un orb nu le-ar vedea! Noi însă nu cunoaştem astfel de semnale. Fie că în general ele nu există, fie că...

Într-o clipă am uitat supărarea mea stupidă pe omenire. Concluzia la care ajunsesem era zguduitoare: semnalele sunt sub ochii noştri, ni s-au arătat, şi noi pur şi simplu nu le observăm!

...A fost o noapte nebună. N-am închis un ochi. Mă înfioram, dându-mi seama ce descoperire îmi dădea târcoale.

„Ele ard - îmi tot ziceam -, şi le văd cu toții. Dacă se vor stinse, vom vedea că nu mai sunt”...

Spre revărsatul zorilor, extenuată, mi-am putut recapitula fără emoție firul gândurilor. Civilizațiile semnalizatoare ne-au depăşit mult în evoluție, dar şi lor le sunt inaccesibile vitezele superioare aceleia a luminii. Ele nu vor zbura în căutarea rațiunii, ci vor trimite semnale. Nu vor fi semnale dirijate, pentru că nu se ştie încotro trebuie dirijate, ci ceva ca un fel de apel. Un astfel de semnal va trebui „să intre în funcțiune” automat pretutindeni unde e posibilă o viață cu un înalt grad de organizare - bunăoară, pe planetele cu atmosferă. Aşadar, semnalele trebuie să fie de acelaşi tip pentru Pământ, Marte şi Venus. Ceea ce e mai important e că aceste semnale vor fi de lungă durată. Ele vor trebui să funcționeze milioane, chiar zeci şi sute de milioane de ani. Dar ce oare ar putea să reziste un milion de ani?! Într-un răstimp atât de mare se sfărâmă chiar şi munții cei mai înalți...

La nouă dimineața am început experiența. Ideea experienței era cât se poate de simplă. Găsisem o cale nouă, pe care urma s-o străbată o maşină, o maşină logică R-10 de serie. Am programat sarcina, al cărei sens era cu aproximație următorul.

Să admitem că am devenit atotputernici. S-a hotărât să se trimită semnale pe toate planetele unde în principiu pot să

existe forme superioare de viață, inclusiv pe planete necunoscute nouă. Semnalele trebuie să aibă o durată de mii şi milioane de ani. Ele trebuie să fie vizibile tuturor fiinţelor cât de cât raționale.

Ce fel de semnale trebuie să fie acestea?

Am pornit maşina, după care am dus colegilor mei o copie a programului. La noi se obişnuieşte ca noile ipoteze să fie supuse celei mai vehemente critici. Încercăm ideile noi aşa cum se încearcă metalul destinat unei construcţii de mare importanţă. Şi facem treaba asta cu multă seriozitate.

M-am întors în laborator. Maşina lucra înainte. După indicaţiile aparatelor de control, vedeam că maşina acumulează necontenit noi informaţii. La cererea ei, informaţiile i se transmiteau din depozitele centrale.

Mai folosisem în repetate rânduri astfel de maşini pentru a ne verifica ipotezele. Maşinile lucrau şi ele foarte serios, dar făceau praf cele mai ingenioase idei. O dată am calculat că unei maşini de tipul R-10 îi trebuie în medie nouă minute ca să spulbere o ipoteză a „scormonitorilor”...

Mă uitam la ceas. Laboratorul se umpluse de lume. Toţi se citau la ceas. Au trecut câteva minute. Maşina lucra înainte. O vedeam cerând mereu alte informaţii. Vreme de douăsprezece minute a cotrobăit prin arhivele de informaţii ale Uniunii internaţionale de astrofizică. Convorbirea maşinii cu Observatorul de la Pulkovo a durat patru minute. Apoi - o mare surpriză: maşina a rămas mult timp în legătură cu secţia de informaţii a Arhivei cinematografice. Nu ştiu ce-or fi căutat acolo semenii ei electronici, dar treaba asta a durat mai bine de trei ore.

Am rămas în aşteptare. Cineva s-a priceput să telefoneze ca să ni se aducă masa aici, în laborator. Maşina ne punea în legătură cu cele mai diferite organizaţii. Turna la întrebări ca un om teribil de zorit.

Pe la şase seara, colegii m-au silit să plec. M-am dus în

bibliotecă şi m-am culcat pe o canapea. Mi s-a promis că voi fi trezită peste o oră. Când m-am trezit era douăsprezece fără cinci. M-am dus imediat la maşină. Lucra în continuare. Mi s-a spus că de la ora nouă maşina prelucra datele privitoare la Marte şi la Venus.

Am stat toată noaptea. Telefonul zbârnâia aproape încontinuu. Cum am fi putut răspunde la întrebările care ni se puneau?... Semnalele trebuiau doar să fie ceva foarte obişnuit, bine cunoscut tuturora. Ne dădeam seama că nu ne va fi prea uşor să ne învingem pe noi înşine şi să privim cu alți ochi ceva socotit de când lumea a fi de natură terestră.

La opt dimineața, maşina îşi sfârşi lucrul. În cursul nopții au venit pe calea aerului o seamă de astronomi din Moscova, Melbourne şi Ottawa. Mulți şedeau pe sală, nemaifiind loc în camera neîncăpătoare. Şeful nostru se apropie de aparatul de imprimat al maşinii, apăsă pe o clapă şi maşina ciocăni scurt:

„Aurorele boreale".

Am rămas perplecşi. Ne gândiserăm la aurorele boreale încă de cu seară, dar, nu ştiu de ce, abandonasem ideea asta. Toți grămadă, am formulat prima întrebare:

„Aurorele boreale depind de activitatea Soarelui, da?"

„Da - a răspuns maşina. Semnalele se suprapun pe fluxul de corpusculi pornit de la Soare. Pentru ca semnalele să fie de lungă durată, e mai nimerit să se folosească energia locală. Că aurorele boreale au un caracter de semnalizare, aceasta se vede din frecvența regulată a coloritului".

S-a stârnit un vacarm de nu mai înțelegeam nimic. Toți asaltară maşina, punându-i zeci de întrebări, dar şeful interveni: „Nu toți deodată! Mai întâi şi-ntâi trebuie să ştim cum anume... pe scurt, cum modifică ei culoarea semnalelor".

Zicând acestea, programă întrebarea şi maşina răspunse: „Periodicitatea - doi ani şi jumătate. Durata - între o oră

jumătate şi două ore. La fiecare doi ani şi jumătate se observă semnale identice şi în aurorele boreale de pe Venus şi Marte. Cea mai bună descriere a acestor fenomene se găseşte în datele lui Dioni, Islanda, 1805".

O oră mai târziu ni s-a adus un microfilm după cartea lui Dioni. Iată cum era descrisă acolo aurora:

„Am fost anunțați că începe aurora boreală. Ne-am cățărat cât am putut de repede pe acoperişul cel mai înalt al fortului. Aproape de zenit începuse să se lumineze un nor alb. Mai întâi s-au luminat marginile norului, apoi s-a aprins tot norul, şi lumina albă a inundat cerul şi oceanul. Greementele elegante ale goeletei noastre se profilau distinct în lumina aceasta boreală. Apoi, prin lumina albă ajunsă la maximum de strălucire, am văzut o fâşie roşie. Nu era un arc, aşa cum se descrie adesea, ci o dungă flexibilă de lumină, cu contururile bine marcate. Brusc, fâşia roşie s-a stins. Cerul părea acum pustiu. Dar curând după aceea fâşia s-a aprins din nou. Apoi lumina roşie a fâşiei s-a făcut galbenă. Aceste fâşii de lumină păreau să fie puse în concordanță una cu alta. Timp de o jumătate de oră au tot apărut şi s-au stins la intervale egale de timp, după care am văzut un snop de raze în culori. Stâlpi lungi de lumină se ridicau repede şi îndrăzneț tot mai sus. Erau de diferite culori, de la galben la purpuriu şi de la roşu la culoarea smaraldului. Apoi, încununând parcă această grandioasă privelişte, pe cer au apărut din nou fâşiile acelea roşii şi galbene, care alternau între ele. Aurora a căpătat aspectul obişnuit în această regiune"...

Am rămas multă vreme tăcuți. Apoi cineva spuse:

„Două fâşii roşii şi una galbenă... E ceva ca un fel de apel. Cât despre, emisie, aceasta constă din impulsuri de lumină sub formă de coloane."

Da, aici se ghicea ceva deosebit de formele obişnuite ale aurorei... N-am izbutit însă să găsim o descriere amănunțită

sau cadre de film în culori ale părții principale a „emisiei”. Oamenii s-au obişnuit cu aurora boreală şi nimănui nu i-a trecut prin cap s-o filmeze încontinuu timp de doi ani şi jumătate. Am descoperit doar câteva cadre care au înregistrat în mod întâmplător semnalele „apelului”. Era o peliculă dintr-un vechi jurnal cinematografic, pe care fusese imprimată o bătălie navală în noaptea polară. Printre exploziile orbitoare ale salvelor de artilerie şi dungile incandescente ale proiectilelor trasoare era greu de deslușit semnalele de apel ale Cosmosului...

*

Acum, când scriu aceste rânduri, aerul se cutremură de vuietul motoarelor. La stațiunea „Polul Nord” a sosit un nou grup de elicoptere. Dacă ipoteza e justă, peste şaptesprezece zile vom vedea aurora „de semnalizare”. Observațiile se vor face de la polii Pământului, ai lui Marte şi ai lui Venus. Muncim zi şi noapte, aşa cum lucra cândva, fără să ştie de odihnă, antena care se vedea din geamul meu.

Luminile acestea s-au aprins poate vreme de milioane de ani, sclipind deasupra Pământului pustiu, s-au aprins în vremea când a trăit omul cavernelor, s-au aprins în ziua când, în Piața Florilor din Roma, a fost dus la osândă Giordano Bruno...

Deasupra Pământului s-au aprins iar şi iar semnalele lansate de stele, dar semnalele acestea le-a acoperit focul orbitor al războiului. Le-au privit ochii indiferenți ai oamenilor cufundați în treburile lor. Dar cei care le-au lansat aveau răbdare. Ei ştiau că va veni o vreme când semnalele vor fi observate. Şi vremea a venit!

Vocile Universului se vor face auzite...